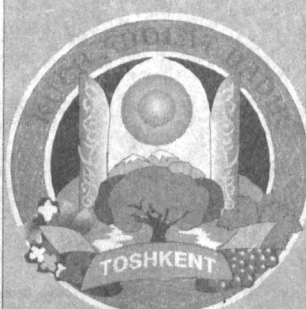

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Газета 1966 йил 1 июлдан
чиқа бошлаган

Шаҳар ижтимоий-
сиёсий газетаси

№ 144 (9.182)

1998 йил

5 декабрь, шанба

Сотувда эркин нархда

8 декабрь — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси кuni

ТАРАҚҚИЁТИМИЗ АСОСЛАРИ

Ўзбекистон ўз Конституциясининг 6 йиллигини ҳаёнда обрўси ортиб бораётган ва таъриба тўплаган давлат сифатида қарши олмақда.

Шуниси эътиборга лойиқки, шу даврда Конституциямиз давр синовидан ўтди. Мана шу йиллар ичида давлатимиз ҳаётининг барча соҳаларида — жумладан иқтисодий-сиёсий, маданий-маърифий соҳаларда катта ислохотлар амалга оширилмоқда. Бу соҳадаги ислохотлар бевосита Конституция асосида қабул қилинган Қонунлар орқали амалга оширилмоқда. Бугунги кунда Ўзбекистон фуқароларининг ҳаётидаги ўзгаришлар билан фахрланимиз. Президентимиз Ислам Каримов айтганларидек «Ҳар қандай давлатнинг юзи, обрў-эътибори унинг Конституцияси ҳисобланади. Зотан Конституция миллатни миллат сифатида дунёга танитадиган Қомусномадир». Шу боисдан Конституциямизнинг мустақил давлатимиз учун аҳамияти бекиёди.

Конституциямизнинг тарихий аҳамияти шундаки, биринчидан у демократик Конституциядир. У тарихда синалган умуминсоний, умумбашарий қадриятларни ўзига муҳассас этган. Иккинчидан, бизнинг Конституция энг ривожланган, тараққий топган давлатларнинг тарихий

тажрибасига таянган ҳолда яратилган. Унда фуқароларнинг миллати, дини, ирқига қараб ажратишга қаратилган сўз йўқ. Барча фуқароларнинг тенглигини эътироф этади (18-модда), шунингдек, Конституциямиз умуминсоний ҳақлар — тенглик, эркинлик, биродарлик, халқлар ва миллатлараро дўстлик каби ҳақларга ҳизмат қилади.

Конституциямизнинг тарихий аҳамияти яна шундаки, унда давлатимиз иқтисодиёти мулкчиликнинг хилма-хил шакллари, хусусан, хусусий мулк дахлсизлиги, тадбиркорликка, эркин меҳнат қилиш ҳуқуқига асосланган бозор муносабатларига ўтиш таъкидланган. Конституциямизнинг муҳим аҳамиятга эга бўлган томонларидан яна бири - Ўзбекистоннинг халқаро муносабатларнинг тўла ҳуқуқли субъекти деб таъкидланганлигидир.

Бундан ташқари, Конституциямизда демократик ҳуқуқий давлат қуришнинг ҳам асослари мавжуд бўлиб, унинг бир қатор белгилари Асосий Қонунимиз моддаларида намоён бўлади.

Бир сўз билан айтганда бўлсак, Конституция — Ўзбекистон келажагини, унинг тараққийётининг асосий принципларини белгилаб берувчи, фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ҳимоя этилишини таъминловчи Асосий Қомусимиздир.

Ҳамид ҲАҚНАЗАРОВ, ҳуқуқшунос.

БЕЖИРИМ МАҲСУЛОТЛАР

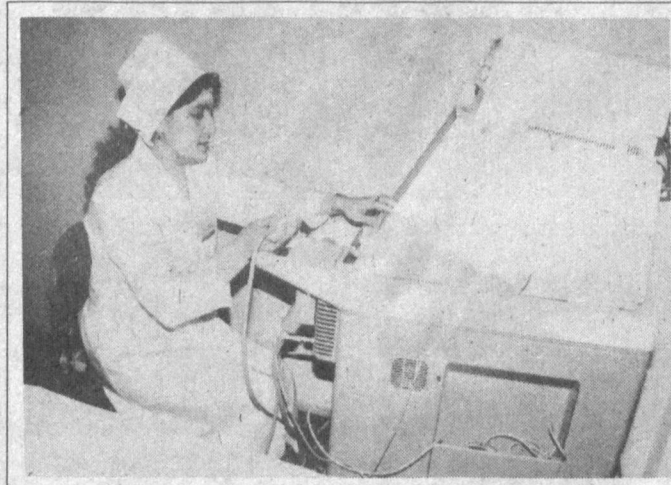
«Пульс-Бах» Ўзбекистон-Туркия қўшма корхонаси ишчи-хизматчилари йил бошида мрамар кўкунидан тайёрланган стол ва стулларни ишлаб чиқаришни синаб кўришган эди.

Дастлабки маҳсулот керакли жойларда моделини ўзгартириб чиқаришга киришди. Бу стол-стуллар йирик ошхоналар учун жуда қулай ва ихчамдир. Сабаби уларнинг таянч бориб стулларнинг устуни ва оёқчалари

металлдан, ранглари ва ҳажми буюртмачининг талаби асосида бўлади. Тадбиркорлар қисқа муддат ичида 40 комплект шундай стол-стуллар йиғмасини ишлаб чиқарди.

Келгуси йил бошидан ошхона мебеллар ишлаб чиқариш корхоналари билан шартнома асосида иш юритишни режалаштириб қўйишди.

Гулбахор МҲМИНОВА.

ЯНГИЛИКЛАР • ВОКЕАЛАР • ХАБАРЛАР

МАМЛАКАТИМИЗДА

• Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов кеча Россиянинг «Лукойл» нефть компанияси президенти Вагит Алекперов ҳамда ушбу компания вице-президенти Джеван Челоянни қабул қилди. Сўхбат чоғида Ўзбекистон билан «Лукойл» компанияси ўртасида ҳамкорлик билан боғлиқ ҳамда томонларни қизиқтирган бошқа масалалар юзасидан фикр алмашилди.

• **Кеча** Ўзбекистон Бадий Академиясининг Санъатшунослик институтида «Ўзбекистон буюк келажак сари» деб аталувчи суратлар кўргазмаси очилди. У Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги томонидан Конституциямизнинг олти йиллигига бағишланган ташкил этилди.

• **Кеча** Олий Мажлисида Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг олти йиллик санасига бағишланган Тошкент Давлат юридик институти талабалари билан учрашув бўлиб ўтди.

• «Жамият, инсон ва ҳуқуқ» — Тошкент Давлат аграр университетининг ана шу мавзуда Конституция кўнига бағишланган илмий-амалий конференция бўлиб ўтди.

• **Бугун** пойтахтдаги мустақим «Туркстон» саройида Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг олти йиллигига бағишланган тантанали йилгиш ўтказилди.

• **Кеча** «Экспан» халқаро экология ва саломатлик жамғармасида ўтказилган унчи халқаро учрашув Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг олти йиллиги ва Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон декларациясининг 50 йиллигига бағишланди.

• Янгийўл шаҳрида ногирон болалар учун Тошкент вилояти Қўзил Ярим Ой жамияти, Исламий Қўзил Хўч қўмитаси ҳамда Голландия ҳамкорлигида тиббий-ижтимоий марказ очилди.

• Тошкентда Венгриянинг «Гедсон Рихтер» кимё заводи акциядорлик жамиятининг янги доридармонларига бағишланган оилавий поликлиникаларнинг врачлари учун семинар ўтказилди.

• Чехиянинг Ўзбекистондаги Факултетада ва Мухтор элчисининг рафиқаси Элеонора Колеска «Муруват» меҳрибонлик уйда бўлиб, болаларга телевизорлар, ўйинчоқлар ва ширинликлар совға қилди.

• Зарафшон шаҳрида Навоий конметаллургия комбинатининг 40 йиллигига бағишланган ўқимлар ўртасида бокс бўйича халқаро мусобақа низоҳисга келди. Унда навоийлик ёш боксчилар катта муваффақиятга эришилди.

ЖАҲОНДА

• Украина Президенти Леонид Кучма мамлакат ташқи ишлар вазирига Диегубий муаммоларини изга солиш бўйича сай-ҳаракатлари фаоллаштиришни топширди.

• Беларусия Президенти Александр Лукашенко ҳукуматда кадрлар ўзгаришини ўтказди.

• Туркия сўл демократик партиясининг раиси Бюлент Эджевит Туркия Бокс вазирлиги таъинланди. У янги ҳукумат тўзишга киришди. Туркия Президенти Сулеймон Демирел унга бу ишни топширди. 73 ёшли янги Бокс вазир ҳукуматини учинчи марта бошқармоқда.

• **Кеча** Москвага амалий тақдир билан келган БМТнинг кулолсизлини бўйича махсус комиссияси раиси Ричард Батлер Россия ташқи ишлар вазирлиги Игорь Иванов билан учрашув йироқдаги вазиятни муҳофаза қилди.

• Маълумки, 1 декабрда Грузиядаги лавозимдаги шахсларнинг даромадлари тўғрисидаги декларацияларини қўлдириш муддати низоҳисга етди. Махсус рўйхат асосида аниқланган 500 нафар амалдор ана шу декларацияларни тақдим этишлари керак. Грузия Президенти, парламент раиси ва Давлат вазир даромадлар тўғрисидаги маълумотларни тақдим этишлари. Ҳозирча ички ишлар, давлат хавфсизлиги ва молия вазирлари даромадлари ва мулклар тўғрисидаги декларацияларни тақдим

этишлари аниқ.

• Ливан ҳукуматида ўзгариш юз берди. Мамлакатдаги энг таникли сиёсатчилардан бири — авваллари ҳам ушбу лавозимни бир неча бор эгаллаган 69 ёшли Салим Ал-Хосе мамлакатнинг янги Бош вазирлиги таъинланди. Салим Ал-Хосе Ливан Президенти генерал Эмил Лахуд билан бирга мамлакатда ўсиб бораётган коррупцияга қарши курашни ҳам қўлайтормоқчи.

• Арманистоннинг Джермуг шаҳридаги санаторийлардан биринчи газ портлаши оқибатида рўй берган ахволдан кейин қутқарув ишлари давом этмоқда. Газ портлашидан турт киши ҳаётдан қўз юмди, жароҳат олганлар ҳам кўпайтормоқчи.

• 7 декабрда Арманистоннинг Спитак шаҳрида юз берган зилзилага 10 йил тўлади. Маълумки, ушбу шаҳардаги қутқарув ва бунёдкорлик ишларида Ўзбекистон вакиллари ҳам иштирок этган эдилар.

• Камбоджа Бош вазир Хун Сен мамлакат қуроли қулашини ислох қилиш дастурини эълон қилди. Бош вазирнинг сўзларига қараганда, армиядаги аскарлар соғи ва миллий мудофаа бюджетни қисқартирилади.

• Италия ташқи ишлар вазир Ломберто Дини Россия Федерациясига таширф буюрди. Ушбу таширф чоғида у олий даражадаги давлат раҳбарлари билан мулоқотда бўлиб, бир икки давлат муносабатларига доир масалаларни муҳофаза қилди.

• **Кеча** Флоридада Канаверал бурунидан Американинг «Индевор» космик кемаси муваффақиятли парвоз қилди. Кема ичида беш нафар америкалик астронавт ва россиялик космонавт бор.

• Халқаро валюта жамғармаси Бразилияга 18,1 миллиард АҚШ доллари миқдорда кредит ажратишга қарор қилди. Бу маблағ уш йил давомида босқичма-босқич берилади. Жумладан, дастлабки 5,3 миллиард долларлик қарз шу кунда берилади.

• Алматы маъмурияти ҳузуридаги кичик ва ўрта бизнес департаменти икки йил мобайнида тижорат дўконларини бутунлай тугатиш тўғрисида қарор қабул қилди.

• Хиндистоннинг Ражастан штатидаги Тар даштда мамлакат ҳарбий қўшинларининг «Шива Шакти» («Шива кўни») деб номланган йирик ҳарбий машқлари бошланди. Унда жами 65 минг аскар, 300 та танк ҳамда 100 дан зиёд самолёт иштирок этмоқда.

• Босниялик сербларнинг генерали Р. Кристич қўлга олиниб Гаагага олиб келинди. Бу ерда у халқаро ҳарбий трибунал олдида ўз қилимларига жавоб беради. Р. Кристич ҳунрезликда ва Босниядаги уруш пайтида босниялик мусулмонларни оммавий тарзда ўлдиришда айбланмоқда.

• Ироқ Президенти Саддам Хусайнинг укаси — Бардан ат-Тикритий Бағдодга қайтажаклигини маълум қилди. Қўриқилган у билан Бағдод раҳбарлиги ўртасида ижобий мулоқотлар адо этилганга ўхшайди. Чунки, Бардан ат-Тикритий илгари «хиёнатчи» деб эълон қилинган эди.

• Бангкокдаги мавзёлардан бирида қалати хайрия тадбири ўтказилди. Хоҳлаган кишиларнинг ҳаммасига битта ёки бир неча тангани сотиб олишлари тақлиф этилди. Ана шу тангалар асосида йўлда «кўмуш йўл» яратилди. У қарийб икки километрни ташкил этди. Ушбу хайрия тадбириндан тушган барча маблағлар ногирон болаларга ёрдамга ишлатилади.

• Хиндистоннинг Бангалор шаҳрида халқаро «Бангалор-98» авиасалони ўтказилди. Унда тошкентлик авиасозлар яратган «ИЛ-114 Т» юк самолёти ҳам намойишга қўйилди. Бу самолёт салонга таширф буюрганларда катта қизиқиш уғотди.

• Иккинчи ҳақон урушидан кейин Хитой ва АҚШнинг қуроли қулашини биринчи марта биргаликдаги машқларда қатнашдилар.

• **Эртага** Таиланд пойтахти — Бангкок шаҳрида XIII Осиё ўйинлари байроғи қўйилди. Унда Ўзбекистон Республикасидан борган спортчилар ҳам иштирок этишади. (Ўзбекистон спортчиларининг ана шу йирик мусобақаларга қўлган тайёргарликлари тўғрисидаги сўхбатни газетанинг тўртинчи саҳифасида ўқисиз).

ЯНГИ ТИББИЙ МАСКАНЛАР ОЧИЛДИ

40-модда. Ҳар бир инсон малакали тиббий хизматдан фойдаланиш ҳуқуқига эга.

КЕЧА Конституциямиз қабул қилинганлигининг 6 йиллиги арафасида Тез тиббий ёрдам кўрсатиш шаҳар клиник касалхонасида жаррохлик мажмуи очилди.

Тиббиёт масканининг тантанали очилиш маросимида Тошкент шаҳар ҳокими Қозим Тўлағанов ҳамда Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги Феруз Назиров янги масканнинг ишга туширилиши мамлакат соғлиқни сақлаш тизимини ислох қилиш Давлат дастурининг ҳаётда ўз аксини топа бошлаганига далолат қилишини таъкидладилар.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари, шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармаси бошлиғи Равшан Султонов замонавий талабларга жавоб берувчи мажму жаррохлик мажмуи юқори малакали тиббий хизмат кўрсатишга мослаштирилгани ҳақида гапирди.

Марказий тезкор қабул бўлими, эндоскопик хизмат, рентгенология ҳамда

Худди шу кунги Ҳамза туманида шаҳар Диагностика марказининг янги биноси тантанали равишда очилди. Бу ерда бешта тиббиёт фаолият кўрсатади. Булар: клиник диагностика, функционал таъхис, ультратовуш ва эндоскопик текширув, нурли диагностика, клиник маслаҳат бўлимларидир.

— Марказимизга ўрнатилган тиббий асбоб-ускуналар асосан Англия, Япония, Америка Қўшма Штатлари, Германия, Швейцария, Австриянинг етакчи фирмалари томонидан ишлаб чиқарилган, — дейди марказ директори Дилфуза Фулмонова. — Улар энг замонавий усулларда ишлайди. Хусусан бу аппаратларнинг баъзилари бир дақиқада 120 хилгача иш кўрсата олади. Айримлари ҳаттоки уч кунлик ҳомилани ҳам аниқлайди.

Ҳозирги пайтда марка-зимизда 60 дан ортиқ тиббиёт ходими меҳнат қилмоқда. Кейинчалик хизмат кўрсатиш икки сменада ташкил этилади. Марказ нафақат касал-лиқни аниқлаб бериш, балки келажакда шифо-корларни ўқитиш, мала-касини ошириш билан ҳам шуғулланади. Бу ерда бир кунда 250, бир йилда эса 300 минг беморни текшириб, ташхис қўйиш мумкин.

Марказнинг очилиш маросимида шаҳар ва туман фаоллари, маҳалла оқсоқоллари иштирок этишди.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ. СУРАТЛАРДА: Диагностика маркази ва жаррохлик мажмуини фойдаланишга топшириш пайти. Рашид Галиев олган суратлар.

ҲУРМАТЛИ ТОШКЕНТЛИКЛАР ВА ПОЙТАХТ МЕХМОНЛАРИ!

Умумхалқ байрами — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси кунини муносабати билан шу йил 8 декабрда пойтахтдаги Мустақиллик майдони, Халқлар дўстлиги саройи мажмуи, Алишер Навоий номидаги академик театр олди майдони, Сайилгоҳ кўчаси, Шоирлар хиббони, Мирзо Улуғбек майдони, Янги Сергели боғида Тошкент шаҳрининг энг яхши профессионал ва бадий хаваскорлик жамоалари ўз байрам концерт дастурларини намойиш этадилар. Бу ерларда байрам концертлари эрталаб соат 10 дан кечқурун 18 гача давом этади.

Ташкилий қўмита.

ДЕЛЕГАТЛАР САЙПАНДИ

«Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармасининг Тошкент шаҳар бўлимида бошқарув аъзолари иштирокда йилги бўлиб ўтди.

Унда «соғлом авлод учун» жамғармасининг 1993-1998 йиллардаги ва жамғарманинг фаолиятини янада такомиллаштириш вазифалари бўйича 1998 йил 11 декабрда ўтказилган ҳисобот-саноат конференциясида шаҳар бўлимининг Республика «Соғлом авлод» жамғармаси конференциясида делегатлар сайлаш масаласи қўриб қилди.

Йилги катнашчиларнинг яқинлиги билан қўллаб-қувватлашлари натижасида ҳамда уларнинг тақлиф ва мулоҳазалари нобатга олиниб жамғарманинг шаҳар бўлими бошқаруви аъзоларидан ўн нафари конференцияга делегат қилиб сайланди. Делегатлар 1998 йил 11 декабрда ўтказилган Республика конференциясида иштирок этадилар.

Наргиза ПИРНАЗАРОВА.

ПОЙТАХТНИНГ БИР КУНИ

Иқтисодиёт • Ижтимоий соҳа • Маданият

Транспорт

ИЖОБИЙ ЎЗГАРИШЛАР

Мамлакатимиз мустақилликка эришгач, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпаниясида ҳам қатор ижобий ўзгаришлар амалга оширилмоқда.

Бу ҳаво йўли мамлакатимизни хориж давлатлари билан боғловчи муҳим восита ҳисобланади. Шунинг таъкидлаш лозимки, сўнгги йилларда очилаётган бир қатор халқаро рейслар ҳаво йўллари тизимини тобора такомиллаштириб, уни жаҳон андозалари даражасига етказишни тақозо этмоқда.

Пойтахтимизда фаолият кўрсатаётган Тошкент аэропорти ана шу мақсадда юксак талаблар даражасида таъмирлашга катта эътибор билан қаралмоқда. Деярли ҳар кун авиайўловчилар муваффақиятли амалга оширилгандан ўчишдан сўнг Тошкент аэропортига қўнганлиги ҳақидаги қувончли сўзни эшитишди. Учиш-қўниш майдонларининг талаблар даражасида хизмат кўрсатиши эса ҳар қандай ҳаво лайнерининг енгил ва муваффақиятли қўнишига имкон беради.

Шу кунгача пойтахт аэропортида бугунга қадар ягона — шимолий учиб-қўниш майдони мавжуд бўлган бўлса, бугунги кунда эса иккинчи — янги жанубий учиб-қўниш йўлаги қўриб битказилиб, у мутахассислар томонидан қабул қилиб олинди.

Мутахассисларнинг фикрича, эндиликда Тошкент аэропорти турли русумдаги самолётларни қабул қилиш имкониятига эга бўлади.

Бу янги учиб-қўниш йўлаги республика автотўл бирлашмаси ҳамда Германиянинг «Вилген» фирмаси қурувчилари томонидан жуда қисқа давр — 3 ой мобайнида қўриб битказилди. Ушбу Германия фирмасининг технологияси Москвадаги Домодедово ҳамда Боку аэропортларида муваффақиятли қўлланилган. Немис фирмаси мутахассисларининг кўмаги асосида қурувчиларимиз тезда янги технологияни талаб даражасида ўзлаштириб олишди. Эндиликда эса «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси бир кунда 200 дан ортиқ халқаро йўналишдаги рейсларни бемалол қабул қилиши мумкин.

Шарофат БАҲРОМОВА.

Анжуманлар

ОИЛА, АЁЛ, ТАДБИРКОРЛИК

Собир Рахимов туманидаги «Гузур-боши» маҳалласида Тошкент шаҳар «Наврўз» хайрия жамғармаси томонидан Оила йиллига бағишланган «Оила» бюджетини ошириш ўз қўлимида, тадбиркорлигинида» деб номланган кўргаз-мали амалий давра сўхбати бўлиб ўтди.

Ушбу тадбирда Ўзбекистон ишбилармон аёллар уюшмаси, хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлаш фонди ҳисоб-лавиши Бизнес-фондинг Тошкент шаҳар худудий бошқармаси, Тошкент шаҳар «Маҳалла» хайрия жамғармаси, туман давлат солиқ инспекцияси ва бандлик хизмати, туман-даги тадбиркорлик билан шуғулланувчи оила ва корхоналар вакиллари, маҳалла фаоллари, хотин-қизлар қўмитаси раислари катнашдилар.

Даврада сўзга чиққан-лар ҳозирги вақтда касал-сафлари 3000 кишига етган тадбиркор аёллар уюшмасининг имконият-лари, унинг хотин-қизларнинг малакасини ошириш бўйича қилаётган ишлари, бу борада Германия тадбиркорлари билан ўрнатилган ҳамкор-лик алоқаларининг даст-лабки натижалари, тад-биркорларга кредитлар бериш имкониятлари, бичув-тикув ишларини кенгайтириш, тўпланган тажрибалар, тадбиркор аёлларни ишга ҳойлаш-тириш, ижтимоий ҳимоя қилиш, тадбиркорликдаги тажрибаларни кенг тарғиб қилишга эътиборни қаратдилар.

Давра сўхбатига та-ширф буюрганлар учун оилавий ҳунармандчилик ва мактаб ўқувчиларининг қўшимча таълим мажмуи доирасида тайёрланган халқ ҳунармандчилиги намуналари, санъат асар-лари намойиш қилинди.

Тадбир сўнггида хал-қаро «Наврўз» хайрия жамғармасининг Тошкент шаҳар бўлими томонидан ажратилган кимматбаҳо совғалар, шунингдек туманда истикомат қилу-чи кам таъминланган, қўл-болали, ёрдамга муҳтож оилаларга 3000 сумдан ҳисоб очилган омонат дастархаллари топши-рилди.

Даврон ИСАЕВ, Хусан НАЗИРОВ.

ҲАЁТИМИЗ БОШ ҚОМУСИ

...Ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкинки, бизнинг Конституциямиз умуминсоний гоялар — тенглик, эркинлик, биродарлик, халқлар ва миллатлараро дўстлик, мамлакат ва дунё барқарорлиги каби энг улуғ гояларга хизмат қилади.

Ислом КАРИМОВ.

Конституциямизда эълон қилинган ва мустақамланган энг муҳим ва умумий таъминотлар ва хусусиятлар ҳақида гапирар эканмиз, бунда аввало демократия ва ижтимоий адолат таъминотларини кўрсатиб ўтиш лозим. Маълумки, Конституция лойиҳасининг кенг халқ оммаси томонидан фаол муҳокама қилиниши, унга фуқаролар томонидан кўпгина қўшимчалар ва ўзгаришлар киритилганлиги, қолаверса, Конституция халқ вакиллик органи — Олий Кенгаш томонидан қабул қилинганлиги, давлатимизнинг барча юқори органларининг умумхалқ томонидан ташкил этилиши ва ҳоказолар ҳаётимиздаги чинакам демократияни ва ижтимоий адолатни қарор топанлигини исботлади.

Асосий қонунимизда халқаро ҳуқуқнинг умум томонидан эътироф этилган қоидалари устуниги тан олинади. Масалан, 4-моддада Ўзбекистон Республикаси ўз ҳудудда истиқомат қилувчи барча миллат ва элатларнинг тиллари, урф-одатлари ва анъаналари ҳурмат қилинишини таъминлайди, уларнинг ривожланиши учун шароит яратди, деб қафолатланган. 13-моддада эса Ўзбекистонда инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, шаъни, кадр-қиммати ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қад-

натиш ҳақида ғамхўрлик қилиш руҳи билан сўғорилган. У тараққиётимизнинг ҳозирги босқичидаги — улкан инқилобий ўзгаришлар босқичидаги давлат ва жамоат ташкилотлари фаолиятининг тегишли вазифалари, тизимлари, функциялари ва тартибини таъминлайди. Шу билан бирга Асосий Қомусимиз жамиятимизнинг бундан кейинги тараққиёт йўлини ҳам кўрсатиб беради, ёш, мустақил давлатимизнинг олий мақсади — юртбошимиз Ислом Каримов айтганларидек, барқарор ва ҳалол бозор иқтисодиётига, очиқ ташқи сибсатга асосланган демократик ҳуқуқий давлатни, фуқаролик жамиятини барпо этишдан иборат эканлигини, бу жамиятда озодлик, тинчлик, адолат ва ҳақиқий демократия ривож топишини эълон қилади ва қафолатлайди.

Тўртинчидан, Асосий Қомусимиз ўзининг бор-йўғи олти йиллик ҳаётида шуни яққол кўрсатиб бердики, инсон эркинлиги, ҳуқуқлари, миллатларнинг тенглиги ва ижтимоий адолат ҳақидаги тушунчалар фақат мустақил ва демократик давлат шариоитидагина ўз мазмунига ҳақиқатан мос бўлиб тушади. Буни биз совет Конституциялари билан янги Конституциямизни таққослаш чоғида ҳам яққол кўрамиз. Бино-

Пойтахтнинг Мустақиллик майдонидаги Озодлик обидаси.

Биз ва Конституция

ФАХР ТУЙҒУЛАРИ ЖУШМОҚДА

• **Ҳолида ИСКАНДАРОВА**, республика «Тасвирий ойна» ижодий уюшмаси ходими:

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 4-моддасида «Ўзбекистон Республикасининг давлат тили ўзбек тилидир», дейилади. Дарҳақиқат, истиқлол шарофати билан биз ўз она тилимизда — ўзбек тилида давлат ҳужжатларини юритиб, дипломатик алоқаларни олиб бориш ҳуқуқига эга бўлдик. Бу ҳар бир ўзбек учун фахр ва ифтихордир.

Мен ўзим бугунги кунда Ўзбекистон Республикаси «Тасвирий ойна» ижодий уюшмасида хизмат қиламан. Бизнинг ижодий уюшмамизнинг мақсади Республикасининг мустақиллик йилларида қўлга киритган ютуқларини маъноли тасвир ва ҳикматли сўз, Ҳадислардаги ибратли пурмаъно сўзлар орқали халққа етказиш. Халқимизни, айниқса ёшларимизни ўғитишга ҳурмат, келажакка умид билан яшашга қўрлаш. Бу эзгу мақсадларни амалга оширишда биз халқимизнинг доғдонишдан ибратли сўзларидан, ўзбек мутафаккирларининг сўзларидан ва ҳурматли юртбошимизнинг нукталаридан сўзлардан унмол фойдаланмоқдамиз. «Тасвирий ойна» ижодий уюшмаси Конституциянинг олти йиллигига бағишлаб чиқарган барча паннолар ва плакатлар давлат тилида ёзилган. Бу плакат ва паннолар Тошкент метросида, шаҳримизнинг энг гавжум жойларида ўрнатилиб, халқимизга маънавий озуқа бермоқда.

41-модда. Ҳар ким билим олиш ҳуқуқига эга.

ҲАММА ШАРОИТЛАР МУҲАЙЁ

Ғайрат МУҲАММАДАЛИЕВ, Тошкент Давлат юридик институти «Юридик хизмат» факультетининг 4-курс талабаси:

— Мустақил Ўзбекистон жамиятининг қайси бир жабҳасига назар ташласак ҳаммаси Конституция асосида тузилганлигини кўрамиз.

Бизнинг юридик институтида талабаларнинг замонавий билим олишлари учун барча шариоитлар яратилган. Хусусан, унга кутубхона талабалар хизматида. Кутубхонада жуда кўп янги қомусий китоблар мавжуд бўлиб, талабалар учун жуда яхши шариоитлар яратилган. Кутубхонада аспирантлар ва талабалар учун янги жиҳозланган

ЎТМИШ ТАЖРИБАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИБ

• **Собиржон ҲОЖИЕВ**, Шарқшунослик академик лицейи Ватан тарихи ўқитувчиси:

Ўзбекистонда ҳуқуқий давлат қуриш жараёнида миллий давлатчилик жараёналаридан — Амир Темурнинг — қудратли, Алишер Навоийнинг — адолатли ва Форобийнинг — Фозил марказлашган давлат тажрибалааридан кенг фойдаланилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 49-моддасида «Фуқаролар Ўзбекистон халқининг тарихий, маънавий ва маданий меросини авайлаб, асрашга мажбурдирлар. Маданият ёдгорликлари давлат муҳофазасидадир», дейилган.

Биз тарихчиларга маълумки, XV-XVI асрлар Ватанимизда бунёдкорлик асрлари ҳисобланади. Яқиндагина Имом ал-Бухорий таваллудининг 1225 йиллиги муносабати билан очилишган ёдгорлик мажмуи ва Ахмад ал-Фаронийга бағишланган ёдгорликлар Конституциямиз моддаларининг амалда ижро этилишига мисол бўла олади.

Яқинда, педагоглар бошчилигида намунали ўқувчилари Самарқанддаги тарихий қадимжоларнинг зиёратига олиб бориб катта таассуротлар билан қайтди. Бу ёшларимизда Ватанга муҳаббат уйғонишида, аждодларимиз меросини ҳурматлашда муҳим ўрин тутди.

мавжуд бўлиб, унда марказ ҳодимлари Президентнинг Фармонлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва янги қонунларни шарҳлаб бериш, талабаларга тушунтириш ишларини олиб боришди. Фуқароларнинг ҳуқуқий онгини ўстириш мақсадида шу йил 20 ноябрдан 2 декабргача марказ ҳодимлари республикамиз вилоятлари, туманлари ва шаҳарларига бориб тушунтириш ишларини амалга оширишди.

Институтида таълим-тарбия, талабалар давомлатини қучайтириш мақсадида шу йил сентябрдан ўқув сифатини назорат қилиш инспекцияси ташкил қилинди. Талабаларни баҳолаш янги рейтинг тизими ишларда қийилди. Инспекция нафақат талабалар, балки профессор, ўқитувчиларнинг ҳам иш фаолиятини назорат қилди.

Буларнинг барчаси Конституциямиз орқали қафолатланган ҳуқуқларимизнинг ҳаётимиздаги инъикосидир.

Эътироф

ИНСОН МАНФААТЛАРИГА ХИЗМАТ ҚИЛСИН

• **Жан Клод РИШАР**, Франция Республикасининг Ўзбекистондаги Фавқуллод ва Мухтор элчиси:

— Ҳар бир миллатнинг, давлатнинг қомуси бўлмиш Конституцияси унинг ҳаётида ўзига хос ижтимоий-сиёсий ўрин эгаллайди. Яқинлашиб келаётган Ўзбекистон Конституцияси кун муносабати билан бутун ўзбек халқини қизгин табриклайман.

Ушбу қомус халқининг ҳаётида ҳаммаша етакчи ўринни эгаллаб, инсон манфаатлари йўлида хизмат қилишига тилақдошман.

ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ МЕЪЁРЛАРИГА МОС

• **Жамол Ас СОДИҚ**, Кувейт халқаро хайрия жамғармасининг Ўзбекистондаги вакили:

— Конституциянинг инсонлар ҳаёти ва фаолиятида қандай аҳамиятга эга эканлиги бугунги кунда ҳаммамизга аён. Шу маънода Конституция ҳар хил давлатларда ўз аксини турлича топади. Хусусан Ўзбекистон Республикаси Конституцияси халқаро ҳуқуқ нормаларига жавоб берган ҳолда, инсонийлик нуқтаи назаридан шарқона урф-одатлардан келиб чиққан ҳолда яратилган деб ўйлайман. Ва бу қомус Ўзбекистоннинг кейинги ривожланишида, ҳуқуқий демократик жамият бўлиб шаклланишида ўзига хос ўрин тутди. Мен фурсатдан фойдаланиб жамғармамиз вакиллари номидан бағри кенг ўзбек халқини ушбу қутлуг айём билан чин кўнгилдан муборакбод этаман.

БАРҚАРОРЛИК ҲУҚМ СУРАВЕРСИН

• **Раъфат Ас-САБЪА**, Миср Араб Республикасининг Ўзбекистондаги элчихонасининг Матбуот шўъбаси раиси:

— Ўзбекистон Республикаси Конституцияси кун муносабати билан ўзбек халқини муборакбод этишни, айни чоғда мамлакатларнинг азалий дўстона алоқаларининг давомчиси сифатида мустақил Ўзбекистон ҳамда Миср Араб Республикаси оммавий ахборот воситалари орасидаги самарали ҳамкорлиги янада кенгайиши ва мустақамланиб боришини тилаб қоламан. Фурсатдан фойдаланиб ўзбек халқи ва унинг маъсул кишиларининг тинимсиз саъй-ҳаракатлари натижаси ўлароқ мамлакатингизда ҳукм сураётган барқарорлик ва барча жабҳаларда олиб борилаётган иқтисодий ислохотлар бардавом бўлишига тилақдошман.

47-модда. Барча фуқаролар Конституцияда белгиланган бурчларини бажарадилар.

БУЮК ФАЗИПАТ

Ҳасан АБДУНАЗАРОВ, тарих фанлари номзооди, доцент:

— Юксак маърифий-маънавий қуриш, ҳар томонлама барқарор, ҳуқуқий, демократик Ватанини шакллантиришдек асосий вазифани бажариш Ўзбекистон фуқароларининг Конституция ва қонунларни тўла қарор топтириш кўйган талаблар даражасида бўлишини талаб қилади. Бунинг учун эса фуқаролардан асрлар мобайнида шаклланган миллий тарбия фақкур, умуминсоний ва муқаддас исломий қадриятларни ўзида акс эттирган Конституциямизни чуқур ўрганишни, унда белгиланган бурчларни бажариш, ҳар томонлама чуқур билимли қомил инсон бўлиши талаб этилади.

Конституциянинг бир йиллиги муносабати билан Президентимизнинг айтган ушбу сўзларига бир қулқ тутинг: «Демократик жамият қуриш учун, демократик таъминотларни тўла қарор топтириш учун, энг аввало, шу муътабар заминда таваллуд ва тарбия топган шахс, ўзини айнан шу юрт фарзанди деб билувчи инсон ўз давлати, ўз халқ олдидида, уни катта умидлар билан тарбия этган, воёга етказган жамият олдидидаги бурчини адо этиш керак. Бу гап менга ҳам, сизга ҳам — барчамизга бирдай тегишлидир!»

Назм

ҲАР КИШИ ТОМИРИДА

Бахтимиз, иқболимиз мезонидир Қомусимиз,

Толемиз буюк элнинг достонидир Қомусимиз,

Ушалиб азалий орзу қутланди жаҳон бўйлаб,

Эрка зор инсонларнинг армонидир Қомусимиз.

Тенглик, тан-сиҳатлик, илму фанга ҳуқуқ берган,

Барча меҳнат аҳлининг дармонидир Қомусимиз.

Бўлиб давлатимизнинг қуч-қудратин тантанаси,

Ҳеч сўнмас ифтихору ҳам шонидир Қомусимиз.

Адолату ҳақиқат асосидир, эй Жўрашар,

Ҳар киши томирида қонидир Қомусимиз.

Жўра МАҲКАМОВ.

рият ҳисобланади деб эълон қилинган. Конституциянинг IV бобида ташкил давлатлар билан тинч-тотув яшаш сибсати, бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик қабилир қонун билан мустақамланган. Бундай мисолларни кўлаб келтириш мумкин. Буларнинг ҳаммаси халқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этилган қўпгина қоидаларининг Конституциямиз мазмунига чуқур сингиб кетганлигини кўрсатади.

Конституцияда шу нарса кўзга яққол ташланганики, унда республика фуқароларининг муносиб ҳаёт кечиртишларини таъминлаш асосий мақсад қилиб қўйилган. Унинг II бўлимида инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари ифодаланган. III бўлимида алоҳида бундай жамият ва шахс ўртасидаги муносабатлар ўз аксини топади. Бунда оилага бағишланган махсус бобнинг маъжудлиги диққатга сазовор. Бу эса дунёда ҳеч бир давлатнинг Асосий Қонунда учрамайдиган. Давлатимизнинг оилага бўлган катта эътибори ва унинг ҳақидаги ғамхўрлиги яна 1998 йилнинг махсус «Оила йили» деб эълон қилинишида ҳам ўзининг эркин ифодасини топди. Конституциянинг 14-моддасида «Давлат ўз фаолиятини инсон ва жамият фаровонлигини кўзлаб, ижтимоий адолат ва қонунчилик принциплари асосида амалга оширади» деб белгиланган бўлиб қўйилган.

Демак, Конституция ҳақиқатан ҳам инсонларнинг демократик ҳуқуқий давлат барпо этишини кўзлабди. Унинг асосий мақсадларидан бири фуқаролар тинчлиги ва миллий тотувлигини таъминлашдир. Шу сабабли бундай таъминотлар, аввало, Конституциянинг муқаддимасидаёқ мустақамлаб қўйилган.

Конституция қабул қилингандан кейин ўтган нисбатан қисқа вақт — 6 йил мобайнида унинг халқимиз, жамиятимиз ва давлатимиз ҳаётида тутган ўрни ва аҳамияти ҳақида ҳам баъзи ҳулосалар чиқариш мумкин.

Биринчидан, Конституция ҳозирги замон тарихининг энг муҳим ҳужжати сифатида улкан инқилобий ўзгаришларнинг, буюк ғалабаларнинг, бутун Ўзбекистон халқлари бунёд этган сўнмас ишларнинг, ўзбек миллий давлатчилигини ривожланишининг узок йиллик йўлини ўзида акс эттирди. Конституцияда эълон қилинган «давлат суверенитети» ижтимоий-сиёсий ва халқаро ҳаётга тобора кўпроқ сингиб бормоқда. Ўзбекистонини дунёда 200 га яқин давлатлар тан олди, 100 дан ортиқ давлатлар у билан дипломатик ва савдо алоқалари ўрнатди. Ўзбекистонда унда яшовчи бутун халқ хоҳиш-истакларини, иродасини ифода этувчи давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари орқали ўз ички ва ташқи сибсатини муваффақиятли амалга оширмоқда. Унинг ҳудуди ҳамда чегараси дахлсиз ва бўлимас сақланмоқда.

Иккинчидан, Конституция мамлакатимизнинг ривожланган ҳуқуқий давлат сари илгирлаб боришидаги энг муҳим тарихий марра — мустақил, адолатли, демократик давлат қурилганлигини мустақамлайди. Унда давлат ҳокимиятининг бирдан-бир манбаи халқ эканлиги, давлат эса ўз навбатида халқнинг иродасини ифодалаши, унинг манфаатларига хизмат қилиши қатъий белгиланган. Жамият ва давлат ҳаётининг энг муҳим масалалари Конституциянинг 9-моддасида қайд этилганидек, умумхалқ муҳокамаси орқали ҳал этилмоқда. Масалан, Конституция ва ундан кейин барча қонунларнинг ишларда қийилиши ва қабул қилиниши жараёнининг ўзбек фикримизнинг далилидир.

Учинчидан, Конституция келажатги буюк давлатнинг кенг қамровли ва яхлит маънавий ва ҳуқуқий дастури бўлиб қолди. Унда бутун Ўзбекистон халқларининг иродаси ва манфаатларига мувофиқ равишда мамлакатимиз ижтимоий тузуми ва сибсатининг асослари, инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари, жамият ва шахсининг муносабатлари, маъмурий-ҳудудий ва давлат тузилиши, давлат органларининг ташкил этилиши ва фаолияти тизими ва асосий таъминотлари, бир сўз билан айтганда, адолатли, демократик давлатни барпо этиш таъминотлари ва мақсадлари батафсил расмийлаштирилди ва мустақамланди. Конституциянинг барча моддалари халқимиз ҳақида, ер юзида мустақам тинчлик ўр-

Хайдарали МУҲАМЕДОВ,
Тошкент Давлат юридик институти
катта ўқитувчиси.

(Давоми. Боши ўтган сонда)

63-модда. Оила жамиятнинг асосий бўғинидир ҳамда жамият ва давлат муҳофазасида бўлиш ҳуқуқи эга.

Сув сепиб супирилган сўлимгина хонадон ховлисиди қаравотда Хайринисо ая ва Иброҳим ота набиралари қуршовида, уларнинг турли-туман саволларига эринмай жавоб берадилар.

— Бувижон, энди газал ўқини урганамиз, — набиралардан бири Фузулийнинг газаллар тўпламини аянинг қўлига тўпти. Хайринисо ая газалнинг икки байтини шунчаки берилиб ўқидики, ҳатто Иброҳим ота ҳам:

— Яшанг, аяси. Халиям ёшлигингиздагай газал шайдосисиз-да, — деб кўйди.

Бирин-кетин набиралар ҳам газални кайтара бошладилар. Уларни завоқ билан тинглаётган ая «Яхши, жуда яхши» деб таъкидлаб кўрадилар.

— Кани энди сизлар ҳам бирпас дарс тайёрланглар, мен ҳам бироз чеварчилигимни қилай, ҳозир қўлакнинг эгаси келиб қолади, — дея ая ўрнидан кўзгади.

— Кампир, қарисанг ҳам чеварлиқни қўймас экансан-да, дамнинг олиб ўтирмайсани энди, — Иброҳим ота бироз ранжигандай гапирди.

— Ахир, — маҳалла-қўни хафа қила олмайсани; бириси ўртоғим, бириси кудам, бириси олам, бириси синглим

бўлса. Ундан кейин тикмасам туролмайман-да, — деди ишда давом этиб ая.

Бу чевар ва сергайрат онахон 70 ёшни қаршиладилар. Иброҳим ота эса 74 ёшда. Аҳилликларига барча хавас билан қарайдиган бу оила Миробод туманидаги «Файзобод» маҳалласида истикомат қилади. Зангиота туманидан бу маҳаллага келин бўлиб тушган Хайринисо ўзининг қачонлиги, чеварлиги, қўлига газалга усталиги билан тезда маҳалладагиларни ром этди. Турмуш ўртоғи Иброҳим ота уруш катташисини эмасми, албатта, базиди унинг асоратлари ўзини қўрсатиб қоларди. Ана шунда ая турмуш ўртоғининг кўнглини доимо авайларди.

Иброҳим ота иккинчи жаҳон уруши даврида Белоруссия фронтда жанг қилиб, 3 марта яра-ланган, III гуруҳ ногирони. Лекин шунга қарамай у ўз ҳалол меҳнати билан обрў топди. Пойтахтимиздаги «Тошмарғ» хиссдорлик жамиятида 49 йил оператор бўлиб ишлади.

Албатта, бир жойда шунча йил

«Ахил оила — муқаддас Ватан» танловига

МЕХР БИЛАН ЯРАЛГАН БАХТ

Бир марта берилдиган ҳаётда узоқ умр кечиришга не етсин! Бироқ узоқ яшаганлар кўп эмас, бармоқ билан санарли ҳолос.

Абхазиялик Халара Кнута 155, албаниялик Худие 170, осетин Тәпсе Абзие 180 ёшда оламдан ўтганлар. Улар экологик тоза ҳудудларда туғилди, зарарсиз таомлар тановул қилган, буқоннинг зилот, тиник сувидан ичган, ҳаёти давомида табиат қучоғида меҳнат билан шуғулланган.

Шунингдек, ақл-ўй хизмати билан тинимсиз шуғулланадиганлар ичида узоқ умр кечирганлар ҳам топиларди. Масалан, Демокрит — 109, Гипократ — 94, Тициан ва Шоу — 94.

Биласизми? УЗОҚ ЯШАШ СИРИ

Микеланджело — 89, Павлов, Релин — 86, Ньютон — 84, Гете — 83, Толстой — 82 йил яшаб, ижод қилганлар. Бу одамларнинг иш қобилиятлари сўнгги нафасларигача пасаймаган. Бунга Айвазовский ва Тицианнинг 90 ёшдан ошгандан кейин ҳам ажойиб расмлар солаб, Шоунинг газаллар пьесаси ёзганига, Иббот ва Далилар бор. Гете 80 ёшда киши қалбини ҳаяжонга соладиган асарлар ёзган.

Эракларга нисбатан аёллар узоқ яшайди. Бунга ҳозирги кунда Россиядаги ёши 100 дан ошган 10 минг одамнинг 9 минги аёллар эканлиги мисол бўлади.

Дунё бўйича яшашнинг ҳаётининг ўртача узюқлиги 76 ёш ҳисобланади. Бу кўрсаткич Японияда 78,3 йил, улар оламда биринчи ўринда. Геронтологлар Испания, Швеция, Швейцария, Голландия ҳамда АКШ да 1990 йилги туғилганлар ўша ёшга сал етма олмаслиги мумкин деган хулосага келишмоқда. Россияда одамларнинг ўртача ёши 60 дамигача қоллаверадиганга ўхшайди. Олимларнинг фикрича, одам 100—120 йил умр кечириши мумкин экан. Америкаликлар хромосома коднини ўзгартириш орқали умрини 300—400 йилгача узайтириш мумкин дейишмоқда. Бунда гап қарийлик конуниятларидан эмас, балки аъзодаги модда алмашишини яхшилаб, одамнинг узоқ яшашига эришиш мумкинлигидан экан.

Кидирбой ТУЛАБОВ.

Одамлар орасида бўлишдан ортиқ бек борми? Одам тафтини одам олади. Ана шу одамлар кўнглига йил топа билиш ҳар кимнинг ҳам қўлидан келавермас экан. Муомала одоби ҳаммадан баробар шаклланимадими, одамийлик ҳам ҳаммамнинг фазилатига айланолмайди.

Дилбар — ташки қўнишидан дилбаргина киз, кийиниш маданияти юксак, лекин муомала маданиятига келмас, — У ҳақда эслаш ниятим йўқ эди, аммо хизмат юзасидан кунда юзлаб одамлар мурожаат қилганидан дароҳда ишлаётган бу қизнинг қиёфасига номунанособ қўлпоғлини кўнглимда унга нисбатан ақилнинг хиссини уйғотди. Тўғри, Оллоҳ ҳар тахлит яратди. Лекин аёл зотини назокат ва фаросат бодига ақл қилиб яратган киши, унинг шайинга шойлар хануз ҳамду санола қўиб, муносиб ташбеҳ ахтарадилар.

Киз болачи, гўнчага ўхшайди, у ҳаёт синовларига вазирилган оналаридан фарқи уларок қимтиниб, тортиниб порлаётган олисдаги тонг юлдузидек порлоқ бўлиши қандай соғ!

Бир аёлни билмаман, тили ўқир, ам-

меҳнат қилиш, барчаннинг хурмат-этиборида бўлишини ўзи бўлмайди. Бунинг устига оила побони бўлиш. Бу тотув оилада 9 фарзанд воғга етди. Бунинг устига Иброҳим Бозорбоев отасидан эрта ажралган укалари Бозоржон ва Қасимжон, синглилари Холмиса ва Қўтбинисани ҳам тарбиялаб, уйли-жойли бўлишларида ўзи бош бўлди. 103 ёшда дунёдан ўтган оналари Тўтигул ая эса ҳаммиса катта ўғли ва келини Хайринисони алқардилар.

Агар оилада эр-хотин бир-бирини тушуниб, бир-бирини суяб яшасалар хонадондан чиндан ҳам яхшилик ва қувонч аримас экан. Ҳар бир фарзанднинг дунёга келиши оила бахти бўлса, келиши кўз ўнгига ўз йўлини топиб камолга етиши ота-онанинг эзгу ниятидир. Бу оиладаги 9 фарзанд ҳам оқиллик ва одобни оналаридан, меҳнатсеварлигини эса оталаридан ўрганиб ўсишди. Онанинг отасига ширинсўзчилигини унинг отанинг онага бўлакча меҳри фарзандларга ҳам юкди. Айни кунда ўғил-қизларнинг барчаси турли соҳа ходимлари, ота-оналари сингари ўз маҳаллаларида фаол, ишда эса хурматга эга. Тўғри фарзанд Умриниса педагог, 30 йилдан бун мактабда тарих фанидан дарс беради.

Хонадонга кириб келганимизда биринчи навбатда ойиҳоним ва дадаҳонимнинг ўтирадиган ўринларига қарайман, — деди у. — Уларнинг фойзи бўлакча, уйни тўлдириб ўтиришди. Биз учун уларнинг борлиги катта давлат. Ёшлигимизда қандай ардоқларга бўлсалар, улар ҳам шундай меҳр берганимиз келади.

Ҳасан эса савдо соҳасида ишлайди. Зухра шифокорлиқни танлаган бўлса, Арофат журналистика соҳасида меҳнат қилмоқда. Маҳамат жажжи болакайларнинг меҳрибон тарбиячиси, Қасимжон ва Қасимжон, синглилари Холмиса ва Қўтбинисани ҳам тарбиялаб, уйли-жойли бўлишларида ўзи бош бўлди. 103 ёшда дунёдан ўтган оналари Тўтигул ая эса ҳаммиса катта ўғли ва келини Хайринисони алқардилар.

Оила йилида бу хонадонда аянам қувончли воқеа ҳақиқий байрамга айланиб кетди. Ахир бу кунларга етганлар бор, етмагандар бор. Хайринисо ая ва Иброҳим оталарнинг турмуш қўнғилирига 50 йил тўлибди. Шу кун маҳалла-қўй, қариндош-уруғ, таниш-билиш ўғил-қизлар, небиралар тўқин дастурхон атрафида тўпландилар. Табриклар бир-бирини тўлдирди, ая ва ота ҳақида айтилган ширин сўзлар, эзгу тиллар хонадоннинг қувончларга буркади. Айниқса, келинпошлар — Ханифахон, Мафзузахон, Шохидоҳонларнинг елиб-юғуришини айтмайсизми. Ахир улар ҳам ахил оиланинг чинакам аъзолари, ойиҳон ва дадаҳонининг ҳақиқий парваналари! 27 нафар набираларнинг шодон қийқириклари маҳаллани тўтди, десак янглишмаймиз.

Ушбу тадбирда елиб-юғурган ён қўшни-жон қўшни, маҳалла

хотин-қизлар кенгаши раисаси Нортқой Дўстматова хавас қилса ариғулиқ бу икки қария қандай тўлиб-тошиб сўзладди. — Бунга қаранг-ки, аёл кишининг сабр-қаноати, чевар қачонлиги, пазандалиғи ширинсўзчилиги барчаси Хайринисо аяда мукассам бўлса, — дейди у, — эркакнинг мардлиги, ишга моҳирлиғи фарзанди ҳақида ҳаммиса қайғуриши Иброҳим отада жамулҳам. Шу тўғриси бўлса керак, уларнинг хонадонидан бирорта ножўз гап кўчага чиқмаган. Маҳалламизда ўтирган ҳар бир тадбирда улар бош-қош. Айниқса, Хайринисо ая тайёрлаган суммалак Навроўз дастурхонининг назари. Фарзандлар эса ота-онанинг яхши ишлари давомчиси.

Туманда ўтказилган «Бахтли оила» қўрик-танловида бу оила аъзолари ўзларининг тоғулиғи ва бахтлилик силари ўзига хос руҳда намойиш этиб, қўларнинг меҳрини қозонди, хавасли ниғоҳларнинг хурматига сазовор бўлди. — Орадан меҳр кўтарилмасин, — дейди Хайринисо ая, — фарзандларимиз ҳаммиса қўнимизга нур, қалбимизга шўвр бўлсин. Чунки биз мана шу 50 йил ичида ҳаммиса ўша меҳрини ардоқладик, меҳр эса бизга бахт берди.

Шарифа ИЛҲОВА.

Танлов ҳомиysi —
Bosh-Yoqoch фирмаси

Катта булут парчаси осмонда у тарафдан бу тарафга сузларди. Бу булутнинг ичида минг бир томчи сув бўлиб, ҳаммаси жимгина ўтиришарди. Минг биринчи томчи эснаб деди:

— Жуда зерикиб кетаёяман. Саёҳат қилишни хоҳлайман.

Бошқа томчилар фарёд қилишди:

— Бу ишни қилма!

Минг биринчи томчи юриб-юриб булутнинг четига кетди, осмондан паства қаради. Кун ботиб, қоронғи тушаётган эди. У ям-яшил даладарни, қишлоқдаги уйларни кўрди. Томчи қичқирди деди:

— Салом, қишлоқ!

Кейин боши билан ер

Нилхон
ТОМЧИНИНГ
САРТУЗАШЛАРИ
(Эртак)

томонга шўнғиди. Бу жуда хатари эди. Ерга келиб урилишига озгина қолди. Аммо лоланинг устига келиб тушди. Лола деди:

— Салом, томчи! Хуш келибсан! Менинг ёнимда бемалол хордиқ чиқар.

Томчи жуда чарчаган экан, қўзларини юмий уйқуга кетди. Лола ўзининг гул япроқлари билан уни беркитди. Иккаласи ҳам ухлаб қолишди. Эрталаб тонгда чиройли капалак лоланинг ёнига келди. Томчини кўриб деди:

— Қандай ажойиб томчи!

Аммо капалак лолани кўнмоқчи бўлганида, лола барглари билан томчини беркитди. Кўёш ҳамма жойини қиздира бошлади. Лола ҳам исиб кетиб, томчига қараб деди:

— Мен жуда чанқаяман. Илтимос, бу ердан кет. Булмаси сени ичи қўяман. Мен сени жуда яхши қўраман, аммо афсуслар бўлсинки, ёнингда қолмайман. Хайр!

Томчи лола япроқларидан сакраб-сакраб, секингина майсалар орасига тушди. Барглardan баргларга сакради. Бойчақ шохига қўнди. Ундан бинафша, бинафшадан ялпизга ўтди. Кейин сувлари шилдираб оқаётган анҳорини кўрди. Анҳорга сакради. Унда сузиб юрган бошқа томчилар бир-бирларига: — бу бегона томчи қаердан келиб қолди экан? — дейишди.

— Катта булутнинг ичидан! — деди томчи.

Шу гапни айтиб, бошқа томчилар билан бирга сузиб кетди. Сузган айланда сингирини кўрди. У анҳордан сув ичаётган эди. Томчи ундан қўриқиб, қоча бошлади. Сузиб-сузиб тоғи томонга келиб қолишди. Тегирмоннинг чархалаги айланиб, томчиларни яна ҳам пастга туширарди. У бошқа дўстлари билан олдинга интилди. У қаерга кетаётганини билмас эди. Унда одамларни кўрди. Улар шовқин-сурон билан ишлар эдилар. Арралар ва болталар билан даракларни кесардилар. Кесилган ходапарча сувга ташлан шадди. Қоронғу туша бошлади. Томчи тезлик билан сув бўйидаги ўтга ёпишиб олди. Юраги сиқилди. Осмонга қаради. Катта булут осмонда сокин сузиб юрарди. Томчи атрофга қўз ташлади. Кейин ўзига-ўзи деди:

— Қошқийди мен ҳам унинг ёнида бўлсам!

Эрталаб тонгда у катта балиқчи кўрди. Балиқ сакраб чивин ушлаб эди. Аммо чивини бир айёр балиқчи қўйган экан. Балиқ қармоққа илинди. Томчи яна сувга сакради. Сузиб-сузиб катта дарёга етиб келди. У ерда катта кўприк бор экан. Томчи дўстларидан:

— Бу ер қаер? — деб сўради.

Бошқа томчилар:

— Бу ер катта шаҳар! — дейишди. Агар шаҳарни томоша қилмоқчи бўлсанг, анави кувурдан ўтишинг керак.

Аммо томчи ўз йўлида кетаверди. Сувда уйнаб-уйнаб дарёнинг қуйилиги жойига етиб келди. Ўзига-ўзи деди:

— Саёҳат ҳам яхши бўлди. Энди уйга қайтиш керак.

У ерда учиб юрган дарё қуши унинг қўнғилидаги гапларни сениб, сўз қотди: — Агар булутга чиқмоқчи бўлсанг, қўшини қачир қилиш керак! Томчи баянлаб овозда қўшини қаққирди. Қўшун уни кўрди ва бутун қудрати билан томчини қизқирди. Томчи секин-секин қўшун ўзини енгил хис қилди. Кўп ҳам ўтмасдан мисоли совуни қўнғилига ўхшаб осмонга қўтарилиди. У секин-секин юқорида қички ва катта булутнинг қошига етиб келди. Ўз қариндошларини кўриб севинди ва қулиб деди:

— Эртатга ҳаммамиз бирга ерга борамиз. Биргала кўп иш қилишимиз мумкин.

Бахриддин ТУРҒУНОВ.

АДИБ ВА АЛПОМАГА БАҒИШЛАБ

Ўзбек педагогикасининг асосчиси, машҳур олим ва улкан адиб Абдулла Авлонийнинг номи миллий меросимизда ўзига хос салмоқли ўрин тутди. Шу йили унинг таваллудига 120 йил тўлди.

Шу муносабат билан республика Халқ таълими ходимлари малакасини ошириш марказий институти Абдулла Авлоний номида бўлгани ҳамда алломанинг улкан хизматларини кенг тарғиб қилиш учун бу ерда тантанали анжуман бўлиб ўтди.

Анжумани Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг биринчи ўринбосари Йўлдош Саидхоннов кириш сўзи билан очди. Сўнгра Марказий институт ректори Ақром Ақмалов «Ўзбек миллий педагогик фикр тараққиётига А. Авлонийнинг қўшган ҳиссаси», Тошкент Давлат университети профессори Бегали Қосимов «А. Авлоний ўзбек миллий уйғониш адабиёти-

нинг забардаст вақили», шу университет доценти Улуғбек Долимов «А. Авлоний янги ўзбек мактаби ғоясини назарий ва амалиётчиларидан бири», Марказий институт профессори М. Мирқосимов «А. Авлоний халқ маорифини бошқариш ҳақида», доцентлар Уфот Маҳаммов «А. Авлонийнинг «Туркий гулистон ёки ахлоқ» асарининг тарбиявий аҳамияти», С. Усмонов «А. Авлонийнинг ижтимоий-педагогик қарашлари», каби мавзуларда маърузалар ўқидилар.

Анжуманда катнашган Авлонийнинг кизи — Ҳакима Авлонова, невараси — Тўғруй Зидинова, эвараси — Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, Давлат мукофоти соҳибдори, Ҳамза номидаги театр актрисаси Гавҳар Зокированинг қизишлари анжуман иштирокчиларини гоётада ҳаяжонлантирди.

Байт ТУРДИЕВ,
Садоқат ФАЙЗИЕВА.

65-модда. Фарзандлар ота-оналарнинг насл-насабидан ва фуқаролик ҳолатидан қатъи назар, қонун олдида тенгдирлар. Оналик ва болалик давлат томонидан муҳофаза қилинади.

СУПУВЛИК КЎЗДА ЭМАС

биркор аёлда ҳам шарқ нисоларига хос камтаринлик ва ийманишини тополмайсиз. — Шарқтакилик одамнинг бор, кечирасиз! — деб озига келганини қўйиб юбаверарди, жамоатчилик олдида қаҳқар уриб, алмойи-алжойи гапирди, камтарин-камсуқум кишиларни «довлар-лиқда айбон шартқилиққа кирармикан? Ким ким ҳақда қандай фикр юртларин билмади? у, аммо мен ҳаётини қўзғатишдан орқали шартқилиқларнинг ўз тили ўзига ғаним бўлганини кўрганам, ҳолос.

Ота-оналаримиз ўз қизларига хавас билан Дилбар, Лобар, Назокат, Латофат деб сўёб исм таллайдилар. Исм-жисмига монандлар кўп, номуносивлар ҳам бисёр. Кўпайиб қабулхоналарга

инсоний лутф ва камтарона тавозеги-на даркор...

Суврати гузаларнинг доим сийрати ҳам гузал бўлавермас экан. Ноқилхонни атрофидаги халқасабалари «ти-ли билан ҳаммани энгади-да, бу мак-кара» деб, ҳам хавас, ҳам ҳасад билан гапирарди. Ҳисобчи бўлиб ишлайдиган бу аёл ҳушда тенгсиз бўлса-да, қичкинагина жўзасидан нур ёғилди, камтарингина одимлаши, ширинсўзчилиги билан барчаннинг баробар қўнғилини овладди. Аёл кишининг макри деганда факат ёсманлиқни тушунилмаган, аксинча аёл кишининг ёвузчилиги ҳам макр билан энга олиш ҳудудига борлиги, тош-ни ҳам эритишга қодир жозибига ҳақлиги назарда тутилган бўлса не ажаб.

Тумарисни эсланг. У жаҳлатни аёлларга хос макр билан энгиб, тарихда қолди.

Исонга кўп нарсаси керак эмас. Ҳашамдор ҳаёт кечириб, биронинг қўнғилига заррача эзгулик уруғини сочмай яшагандан кўра оддий турмуш таразига эга бўлиб оддий инсоний муомалани ўрнига қўй олишининг ўзи саодат эмасми? Ешлар муомала одобини ўзларига сўзсиз катталардан юқтиради. Айниқса, келажакда ҳам ўз отасонини ораста-ловчи ахли аёллар экан, қизларимизга ҳозирданок шарқона назокатни сингдирайлик. Балогат ёшига етган қизлар гузарларда тўда-тўда бўлиб олиб, ўтган-кетганларни томоша қилишмасин. Яхши, бир-бирларининг уйларида ўзаро чиройли давра кўрсинлар.

Бугун ҳеч тортинмай-нетмай ўзидан улугроқ ёшдаги кишилар юзидан оладиган, ўзига оро бериб, атрофидагиларга паст назар билан боқадиган ойимча қизлар эртатга бир беғуноқ йил-тининг шўри бўлмайди, деб ким қафиллик бера олади? Қайната-ҳайнонасининг қўзига тик қараб, ўз билгандан қолмаслигига ҳар ким ишонавермайди?

Бўш келсам, бошимга қичиб олади, деган ақидага ҳам танимай, ҳаммани ақл ва босиқлик билан энга оладиган хотин-қизларимизга тасаннолар бўлсин, раҳматлар бўлсин.

Нигора ЖАЛОЛИДДИН ҚИЗИ.

Мана, орзикиб кутилган тўрт йил вақт ўтиб Таиланднинг пойтахти Бангкок шаҳрида Осиё қитъасидаги энг нуфузли спорт мусобақалари — XIII Осиё ўйинлари ҳам бошланмоқда. Бизнинг Ўзбекистон Республикаси Миллий Олимпия қўмитасининг президенти Собиржон Рўзиев билан суҳбатимиз ҳам спортчиларимизнинг Осиё ўйинларида тайёргарлиги, ушбу халқаро мусобақаларнинг дастури, жамоамиз ҳомийлари хусусида бўлди.

ЭНГ КУЧЛИЛАР БЕЛЛАШАДИ

— Собиржон Собитович, айтингчи, Таиландда нечта спорт турлари бўйича мусобақалар ўтказилади ва бизнинг спортчиларимиз уларнинг қанчасида иштирок этишади?

— Осиё ўйинларининг тўла дастури 36 та спорт туридан иборат бўлиб, уларнинг барчасида қатнашувчи мамлакатлар делегацияси 800 кишидан ташкил топади. Хитой, Таиланд, Япония, Корея мамлакатлари барча спорт турларида қатнашмоқдалар. Ҳаммаси бўлиб эса Бангкокда 44 та Осиё давлати ўзаро куч синашади. Энди Ўзбекистон жамоасига келадиган бўлсак, делегациямиз таркиби 246 кишидан иборат бўлиб, шундан 188 нафари спортчилардир. Биз бу гал 23 та спорт турлари бўйича мусобақаларда иштирок этаймиз. Нимага деганда, мақсадимиз асосан галаба қозониш ва совринли ўринларни эгаллашга имкониятлари етарли спортчиларнинг маҳоратларини кўрсатиш, уларга таяниш, илҳом борица кўпроқ совринли ўринларни банд этишдир. Чунинчи, ўз имкониятларимизни тошу-тарозига солиб чамалаб кўрган ҳолда Таиландда камидан 45 та совринли ўринларни эгаллашимиз мумкинлигини мўлжал қилдик. Юнон-рум кураши, эркин кураш, дзюдо, велоспорт, мерганлик, енгил атлетика, байдаркада эшкак

эшиш турлари бўйича республикамиз спортчилари олтин нишонларни қўлга киритиш учун энг юқори имкониятларга эгадирлар.

— XIII Осиё ўйинлари спортчиларимизнинг 2000 йилги Сиднейдаги олимпиада ўйинларидан олдин энг охири ва муҳим тайёргарлик босқичларидан бири бўлса керак?

— Албатта. Спорт мусобақаларининг чўққиси ҳисобланмиш олимпиада ўйинларига мана шундай йирик мусобақаларда тобланган, таҳриба ортирган ҳолда тайёрланиш энг мақбул усулдир. Дарҳақиқат, Таиланддаги XIII Осиё ўйинлари ва келаси йили Бишкекда ўтадиган учинчи Марказий Осиё ўйинлари Сиднейдан олдин бизнинг энг асосий тайёргарлик босқичларимиз қатори-

зишди. Велоспортчиларимиз — Малайзияда, сув полоси усталари — Москвада, байдаркада эшкак эшувчиларимиз — Сингапурда, чим хоккейчи қизларимиз — ҳам Бангкокда ўзларининг охириги тайёргарликларини ўтказишди.

Спортчиларимизнинг Осиё ўйинларига етарли тайёргарлик кўришлари ва иштирок этишларини таъминлаш борасида ҳомийларимизнинг ҳам ҳиссалари катта бўлди. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, Республика товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси, «Ўзтадбиркорбанк», Бекобод металлургия заводи, «Алгоритм» ҳиссдорлик жамияти, «Кока кола ичимлиги Тошкент ЛТД» қўшма корхонаси, «Газалкент вино заводи» қўшма корхонаси, «Коском» қўшма корхонаси, «Хуросон ЛТД» корхонаси, «Агротек» фирмасига берган қўмакларини учун миннатдорчилик билдираимиз.

Осиё ўйинларида иштирок этувчи спортчилар учун кийим-кечаклар ва анжумларни олимпия қўмитамиз Малайзиянинг «Адмирал» фирмасидан харид қилди.

— Албатта, Осиё ўйинларида бевосита мусобақалардан ташқари турли-туман анжуманлар, маданий-маърифий тадбирлар ҳам ўтказилса керак?

— Шубҳасиз. Осиё ўйинлари доирасида ўтказилган энг йирик анжуманлардан бири, бу — 8-10 декабрда мўлжалланган Осиё олимпия кенга-шининг ассамблеяси. Бошқа давлатлар қатори унда биз ҳам иштирок этамиз. Унда миллий олимпия қўмиталари ўз фаолиятлари тўғрисида ҳисоб берадилар, 2000 йилдаги Сидней Олимпиадаси, 2002 йилда Жанубий Кореянинг Пусан шаҳрида ўтадиган навбатдаги Осиё ўйинларига қандай тайёргарлик кўриляётгани муҳокама қилинади. Бундан ташқари, байдаркада эшкак эшиш, бокс, кураш, синхрон сузиш, спорт гимнастикаси, оғир атлетика, сузиш каби спорт турлари бўйича ҳам ассамблеялар ўтказилади, ҳакамлар кенгаши ташкил этилади.

Хар бир олимпиада ва Осиё ўйинларидаги хайрли анъаналардан келиб чиққан ҳолда турли кўргазмалар, Олимпия музейлари фаолият кўрсатади. Энг яхши санъаткорлар ўз маҳоратларини намойиш этишади.

Биз ҳам Осиё ўйинларида Ўзбекистон кунлари ўтказишни режалаштиряймиз. Унга турли давлатларнинг миллий олимпия қўмиталарининг раҳбарларини таклиф этамиз. Ўйлаймизки, бу Ўзбекистон ва Осиё давлатлари спорт ташкилотлари ўртасидаги алоқаларнинг янада мустаҳкамланишига ўз ҳиссасини қўшади.

Дилшод ИСРОИЛОВ суҳбатлашди.

Бош муҳаррир Акмал АКРОМОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ОЧИҚ ТУРДАГИ «TOSHKENT SHAHAR TELEFON TARMOG'1» ҲИССАДОРЛИК ЖАМИЯТИ абонентлар, корхоналар, фирмалар ва бошқа ташкилотлар раҳбарларига шунинг билдирадиги, фуқароларнинг телефонлаштирган квартираларга кучиб ўтишлари, шунингдек корхонанинг номи ўзгарган ҳолларда абонент номерини янги эгаси номига қайта рўйхатдан ўтказиш ишларини бир ой ичида амалга ошириш позим.

Корхоналар, хусусий шахсларга бинолар, квартиралар ижарага берилганида телефонни қайта расмийлаштириш мажбурийдир.

Ҳиссдорлик жамиятининг раҳбарияти огоҳлантиради: абонентлик рақами эгасига тегишли бўлмаган тақдирда телефоннинг ушбу рақами ўчирилади ва эгалари абонентлик қарзларини мажбурий тарзда узадилар.

Аризалар билан ҳиссдорлик жамиятининг филиаллари (телефон алоқаси узеллари)га мурожаат қилинг, халқаро, шаҳарлараро сўзлашувлар учун абонентлик тўлови бўйича мавжуд қарзларингизни узинг.

Қайта расмийлаштиришга тариф бўйича ҳақ тўланг ва телефондан қонуний асосда фойдаланинг.

Очиқ турдаги «TOSHKENT SHAHAR TELEFON TARMOG'1» ҳиссдорлик жамияти.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ЭЛЕКТР ТАРМОҚЛАРИ КОРХОНАСИНИНГ ЭНЕРГИЯНИ СОТИШ ХИЗМАТИ МАИШИЙ ИСТЕЪМОЛЧИЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Йил якунлари бўйича Тошкент шаҳар электр тармоқлари корхонаси мукофотлар ютуқларини ўтказди.

Унда сизнинг истеъмолчилик китобчангиз шахсий ҳисоб рақамларидан фойдаланилади.

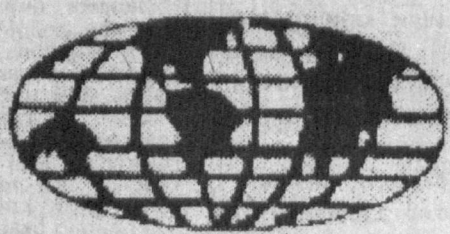
Сиз лотерея билетлари харид қилиш учун пулингизни сарфламайсиз! Агарда сиз электр қувватидан фойдаланганлик учун ўз ҳисобларингизни вақтида ва бартариб тўлаб берган бўлсангиз рангли телевизор, видео ёки аудио-магнитофоннинг соҳиби бўлишингиз мумкин!

Тошкент шаҳар электр тармоқлари корхонасининг энергияни сотиш хизмати. Маълумотлар учун телефонлар: 133-82-03, 136-60-32.

1998 йил 10 декабрдан 20 декабргача ҚХҚХ минтақавий ваколатхонаси томонидан «ИЛҲОМ» театрида фотосуратлар кўргазмаси ўтказилади.

«Одамлар ва уруш» кўргазмасининг очилиш маросими 1998 йил 10 декабрда, пайшанба кўни бўлиб ўтади. 11 декабрь жума кўнидан 20 декабрь якшанба кўнигача кўргазма кенг оммага бепул кўрсатилади.

Кўргазма манзили: «ИЛҲОМ» театри, Тошкент шаҳри, Пахтакорлар кўчаси, 5. Ҳар кўни 11.00 дан 17.00 гача.

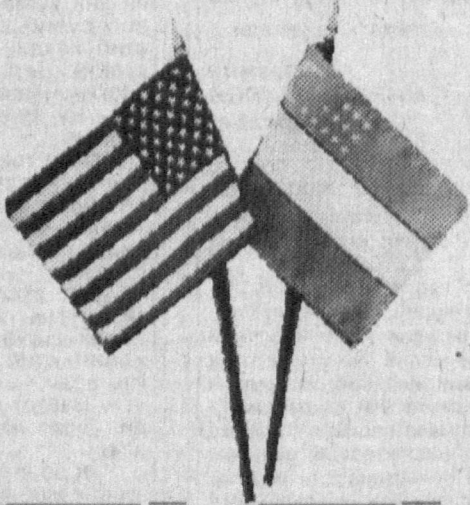
INTERCONTINENTAL COMMERCIAL CORPORATION

Washington D. C., U.S.A.

World Wide

PROJECT DEVELOPMENT - INVESTMENT & FINANCE

**Ўзбекистон Республикаси
Президенти ва бутун
халқини Конституция кўни
билан муборакбод этамиз,
мамлакатингиз равнақ
топиши ва гуллаб-яшнашига
тилакдошимиз.**

**Президент
И. Ж. Миллер**

**ТОШКЕНТ
ОҚШОМИ**
Toshkent oqshomi

**Муассис:
ТОШКЕНТ ШАҲАР
ҲОКИМЛИГИ**

**Манзилимиз:
700000, Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32**

**Телефонлар:
хатлар — 133-29-70;
эълонлар: 133-28-95,
132-11-39.
факс: (3712) 133-29-09.**

**Душанба, горшанба
ва жума
кўнлари чиқади.
Ҳафт кўрсаткичи
209**

**Нашри етказиб бериш
масалалари бўйича турар
жойлардаги почта
булимларига ёки «Тош-
кент почтаси»га 133-74-05
телефонига мурожаат
қилишингиз мумкин.**